1. Кириш

2. Due diligence

2. Манфаатлар тўқнашуви

3. Совғалар

GM талаблари: Комплаенс маданияти

Комплаенс маданияти – асосий мезон сифатида:

- Компания комплаенс маданиятини қанчалик тез-тез ва қандай тартибда баҳолайди?
- Компания барча бошқарув даражаларидан комплаенсга садоқат бўйича фикр ва таклифларни йиғадими?
- Компания ўзининг комплаенс маданиятини ўлчаш натижаларига қандай муносабат билдиради?

Инвесторлар бунга диққат қаратмоқда

- “Бош директорлар ўзларига савол беришлари лозим: улар истеъдодларни жалб этишга ёрдам берадиган муҳит яратмоқдами?”

Етакчи компаниялар бунга устуворлик беради

- Ҳар бир компания ўзининг этик маданиятини ўлчаши кк
- Этҳиспҳере томонидан тан олинган компанияларнинг 71% и мустақил этик маданият баҳоловдан ўтади

GM Global Ethics and Compliance Center

GM Глобал ахлоқ ва мувофиқлик маркази

- 🌐 Глобал ахлоқ ва мувофиқлик маркази:

- Этика кодекси ва манфаатлар тўқнашуви
- Корпоратив сиёсатлар каталоги
- Корпоратив коммуникациялар
- Пора ва коррупцияга қарши кураш
- Рақобатга қарши қонунчилик (антитруст)
- Экспорт ва санкцияларга риоя қилиш
- Шахсий маълумотлар дахлсизлиги
- Комплаенс воситалари ва ҳаволалари
- Тренинглар
- Учинчи томон текширувлари

Раҳбарларнинг масъулияти:

Комплаенс маданиятини етакчилик орқали мустаҳкамлаш

- ◆ Намуна кўрсатиш орқали етакчилик қилиш
- ◆ Жамоани ўқитиш
- ◆ Аниқлаш ва ошкор этиш муҳим
- ◆ Мунозара учун очиқ муҳит яратиш
- ◆ Ахлоқий меъёрлар тўғрисида очиқ суҳбат
- ◆ Ташкилот қадриятларини таъкидлаш
- ◆ Ахлоқий хатти-ҳаракатларни эътироф этиш

FCPA - хорижий коррупция амалиётлари тўғрисидаги қонун

United Nations Convention against Corruption

FCPA FEPA

UN Convention

UK Bribery Act

Australia NACC Act

European Criminal Codes and ABAC laws

UAE Penal Code

Thailand OACC and Penal Code

Japan Penal & Criminal Code

KSA Penal Code

Egyptian Penal Code

🌐 FCPA - хорижий коррупция амалиётлари тўғрисидаги қонун

- 1970
- Пора беришга оид қоидалар
- Бухгалтерия қоидалари
- Совғалар
- Ноқонуний тўловлар
- Due diligence
- COI

- юридик шахслар учун ҳар бир қонунбузарлик учун 2 млн. АҚШ долларигача жарима

- юридик шахслар учун 25 млн. АҚШ долларигача жарима

REGULAR PROGRAM REVIEWS

Non-Compliance is Costly

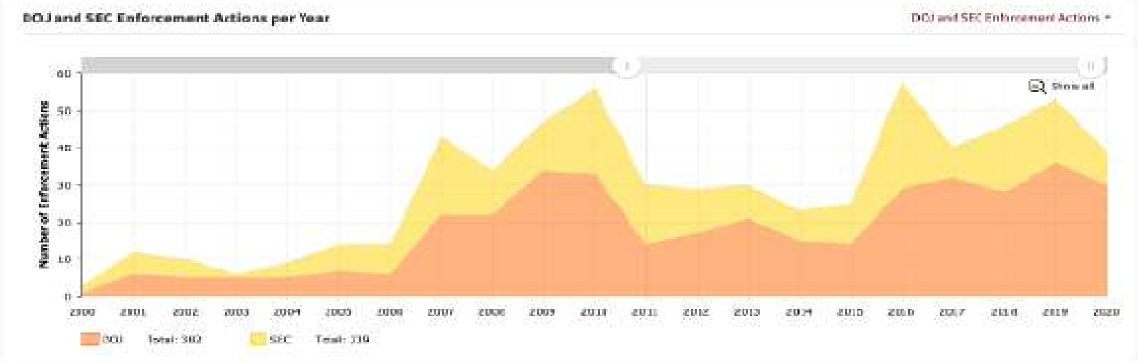

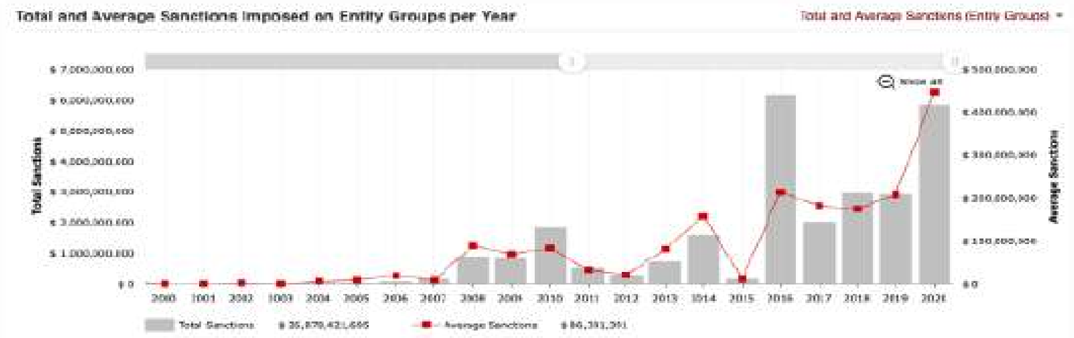

$119,715,686

Average monetary settlement amount since 2015

$1,824,304

Average monthly cost for FCPA-related investigation

38 Months

Average length of an FCPA investigation

$13,146,439,983

Monetary sanctions paid to foreign governments in FCPA-related enforcement actions

Source: https://fcpa.stanford.edu/statistics-analytics.html

Avoid Conflicts of Interest

What is a COI?

- When personal interests interfere with your job or ability to make decisions for your employer
- Never use your position or company assets for personal gain.

Ask yourself:

- Does it interfere with my work I do?
- Am I using resources, relationships, or my position for personal gain or a close personal relationship'?
- Could it **appear** to be a COI to someone else?
- Does it compete with your employer's interests?

Common Types of Conflicts of Interest

- Personal relationships
- Outside activities
- Financial interests
- Business opportunities
- Family members

Gifts, entertainment, and hospitality

Gifts may be acceptable if they are:

1. Related to GM's legitimate business goals
2. Not designed or perceived to influence the performance of work duties
3. Reasonable in value and appropriate to the occasion – not lavish
4. Infrequent or occasional
5. Not cash or cash equivalents (e.g., gift cards)
6. Honest, transparent
7. In compliance with all applicable laws and with the policies of the recipient's employer
8. Approved by manager/RCO

Third Parties & Anti-Corruption Laws

Key Principles:

- Business partners can help GM in local markets, but may expose GM to liability incl FCPA breach where:
  - Direct participation
  - Authorization, knowledge or suspicion
- Agents, consultants, and distributors commonly used to conceal bribes to foreign officials
- GM must know who it is doing business with, including due diligence on
  - Proposed Distributors/Dealers/assemblers
  - Third parties who interact with foreign government officials obo of GM

Third Parties screening
Compliance Desktop
Initiation → Questionnaire Submission → Screening & Risk Scoring → Compliance Review → Approval & Ongoing Monitoring

Enforcement Lessons Learned

- Franks International charged with FCPA Violations (2023)
    - Paid commissions to Angolan sales agent knowing high probability agent would use to bribe government official
    - Lesson: No need for actual knowledge. Ignoring red flags/failure to conduct DD can be conscious disregard or that you "should've known.". "Failing to prevent" bribery can be a substantive, independent crime.
- Telefonica (2014) $4.1M Settlement
    - Telefonica sponsored World Cup in Brazil and received event tickets
    - PP team gave VIP tickets to govt officials, booked them as "publicity institutional events"/"advertising and publicity."
    - Violated SEC accurate books and records requirements
    - Lesson: Inviting govt employees to events increases risks, particularly if they could influence decisions re GM
- Telefonica 2024: $85m Settlement re Alleged bribery of Venezualan officials to secure FX
    - Used two suppliers to pay approximately $28.9 million to an intermediary, knowing a portion would be passed on to government officials as a "commission."

Fostering a Culture of Speaking Up

- **Duty to Speak Up**
- **How to Speak Up**
- **Zero Retaliation**
- **Proper Use of Awareline**

GM Confidential
Attorney Work Product
Attorney Client Privilege/

Accurate Books and Records & Internal Controls

- FCPA, other laws, and GM's Gifts, Entertainment & Anti-Corruption Policy require us to:
  - Keep books, records, and accounts that "in reasonable detail, accurately and fairly reflect the transactions" of the company
  - Devise and maintain internal accounting controls that provide reasonable assurances that financial statements are reliable and the company's assets are used for a proper purpose
- Failure to maintain accurate records is an independent, substantive offense.
- Bribes mischaracterized in books and records violate the FCPA's accounting provisions

Careful review of expense reports and third party invoices is critical to spotting potential issues

Accurate Books and Records

- GM prohibits:

1. "Off-the-books" payments
2. Falsifying books and records, regardless of amount
3. Using books to conceal bribes or improper payment
4. Making any record that does not accurately describe transaction

Бизнес Ҳамкор ва Учинчи томонларни комплекс текшириш

GM talablari: Komplayens madaniyati

- ______________________________________
- **Komplayens madaniyati – asosiy mezon sifatida**
  - Kompaniya o‘zining komplayens madaniyatini o‘lchashi kerak
- **Investorlar bunga diqqat qaratmoqda**
  - Bu hamkorlik samaradorligini belgilab beradi
- **Yetakchi kompaniyalar bunga ustuvorlik beradi**
  - Har bir kompaniya o‘zining etik madaniyatini o‘lchashi kk

Хавфларни бошқариш: Учинчи Томонлар ва Коррупцияга Қарши Қонунчилик

GM томонидан ишлаб чиқилган “Third Party Due Diligence Protocol” ва “Onboarding” жараёни қуйидаги мақсадга хизмат қилади:

- Учинчи томонларни (агентлар, етказиб берувчилар, дистрибюторлар) эҳтиёткорлик билан танлаш;
- Уларнинг фаолиятини доимий равишда мониторинг қилиш ва комплаенс талабларига мувофиқлигини баҳолаш.

Асосий Тамойиллар:

GM бизнес ҳамкорлари маҳаллий бозорларда ёрдамчи рол ўйнаши мумкин, бироқ қуйидаги ҳолатларда GMни қонуний жавобгарликка олиб келувчи хавфлар туғдиради, жумладан FCPA бузилиши:

- Бевосита иштирок – учинчи томон орқали пора бериш ёки қонунбузарликни амалга ошириш;
- Розилик, хабардорлик ёки гумон мавжудлиги – GM пора берилаётганидан хабардор бўлса ёки билиши керак бўлган бўлса;
- Агентлар, маслаҳатчилар ва дистрибюторлар – кўпинча хорижий мансабдор шахсларга порани яшириш учун ишлатиладиган воситалар сифатида қўлланилади.

Бизнес ҳамкорлар ким эканини аниқлаш ва текшириш мажбурияти

Қуйидагилар бўйича комплаенс текшируви (due diligence) ўтказилиши шарт:

- Таклиф этилаётган дистрибюторлар / дилерлар / йиғувчилар (assemblers);
- Хорижий давлат органлари билан GM номидан алоқага кирадиган учинчи томонлар.

GM ўз номидан фаолият юритадиган ҳар қандай учинчи томоннинг хатти-ҳаракатлари учун **ҳам юридик, ҳам молиявий жавобгарликка** тортилиши мумкин.

Учинчи томонлар билан тузилган ҳар қандай келишув — бу нафақат тижорат қарори, балки юридик хавфни бошқариш чораси ҳисобланади.

Учинчи Томонларни Текшириш Жараёни (Third Parties screening)

Compliance Desktop — бу учинчи томонларни рўйхатга олиш (onboarding), порахўрлик ва коррупция хавфларини аниқлаш ва олдини олиш учун мўлжалланган веб-асосидаги платформа ҳисобланади.

Асосий функциялари:

- Маълумотларни йиғишни соддалаштиради;
- “Хавф баҳолаш (risk assessment)”ни автоматлаштиради;
- Ҳолатларни бошқариш (case management) имконини беради;
- “Комплаенс текширувлари (due diligence)”ни тизимли тартибда амалга оширади.

Иш жараёни (Process Flow):

- Бошланиш (Initiation)
- Сўровнома топширилиши (Questionnaire Submission)
- Скрининг ва хавф даражасини белгилаш (Screening & Risk Scoring)
- Комплаенс кўриги (Compliance Review)
- Тасдиқлаш ва доимий мониторинг (Approval & Ongoing Monitoring)

Казус 1: Таъсисчилар (shareholder) маълумотини яшириш

Вазият:

Сиз автомобил эҳтиёт қисмлари бўйича янги етказиб берувчини рўйхатдан ўтказяпсиз. Етказиб берувчи ўз эгаларидан бири ҳақида маълумот тақдим этишдан бош тортмоқда. Сабаб сифатида, компания оффшор юрисдикцияда (масалан, Сейшел ороллари) бир нечта даражадаги тузилмалар орқали рўйхатдан ўтганини ва махфийлик келишуви борлигини кўрсатмоқда. Бир неча бор талаб қилинишига қарамай, улардан на улушдорнинг шахсий маълумотлари, на бизнес манфаатлари ҳақида аниқ жавоб олинмаган.

Комплаенс нуқтаи назари:

- Номаълум эгалик тузилмаси — бу юқори даражадаги коррупсия хавфини англатади.
- Компаниянинг фойдаланувчи (бенефициар) эгаси аниқланмаса, бу комплаенс сиёсатига зид бўлади.
- Бундай ҳолатларда ҳамкорликдан воз кечиш ёки чуқур комплаенс текшируви (enhanced due diligence) ўтказиш лозим бўлади.

Казус 2: Директорнинг жиноий судланганлиги

Вазият:

Сиз янги нефт етказиб берувчисини рўйхатдан ўтказмоқдасиз. Етказиб берувчи ўз ихтиёри билан шуни маълум қиладики, директорларидан бири 8 йил аввал спиртли ичимлик таъсирида автоҳалокат содир этганлик учун судланган. Жиноят енгил тоифадаги бўлиб, шахс барча ҳуқуқий жазони тўлиқ бажарган.

Комплаенс нуқтаи назари:

- Бу маълумот очиқ ва ихтиёрий равишда тақдим этилган — бу шаффофлик белгиси ҳисобланади.
- Жиноят хусусияти, даври ва чуқурлигига қараб, комплаенс ходимлари томонидан хавфни минимал даражада деб баҳоланиши мумкин.
- Ҳужжатли далиллар мавжуд бўлса, ушбу ҳолат ҳамкорликка тўсқинлик қилмаслиги мумкин, лекин ҳужжатлаштирилган ички баҳолаш зарур.

Мажбуриятларнинг бузилиши ва ундан олинган сабоқлар (FCPA - хорижий коррупсия амалиётлари тўғрисидаги қонун асосида)

Franks International (2023)

Айблов: FCPA қоидаларини бузганлик.
Ҳолат:

- Компания Анголадаги савдо агентига комиссия тўлаган, агент эса бу маблағларни давлат амалдорига пора сифатида ишлатиши эҳтимоли жуда юқори бўлган.
- Франкс бу хавфни билган ёки билиши керак эди — лекин "қизил байроқлар" (red flags)га эътибор бермади ва етарли due diligence ўтказилмади.

Сабоқ:

- Пора берилганини билиш шарт эмас — бефарқлик ёки етарли текширувни ўтказмаслик ҳам жавобгарликка олиб келади.

Telefonica (2024) — $85 млн келишув

Ҳолат:

- Компания Венесуэладаги амалдорларга таъсир ўтказиш мақсадида пора берилганликда айбланган.
- 2 та етказиб берувчи орқали 28.9 млн АҚШ долларига яқин маблағ воситачига ўтказилган, бунда бир қисмининг давлат амалдорларига "комиссия" сифатида узатилиши маълум бўлган.

Сабоқ:

- Ташқи воситачилар орқали маблағ ўтказишда "билган ёки билиши керак бўлган" принципи ишлайди.
- Пора нияти бўлмаса ҳам, комплаенс чоралари етарли бўлмаса, компания жавобгарликка тортилиши мумкин.

Хулоса:

Ҳар бир ҳолатда қарорлар қуйидагиларга асосланиши керак:

- Эгалар ва манфаатдор томонлар ҳақидаги тўлиқ шаффофлик;
- Рақамли излар ва ҳужжатлар орқали тасдиқловчи далиллар;
- Қонунчилик, халқаро меъёрлар ва ички сиёсатларга тўлиқ мувофиқлик (комплаенс).

Умумий Тавсиялар:

- Қизил байроқларни эътиборсиз қолдирманг; ҳар қандай шубҳали транзакцияни хужжатлаштиринг ва текширинг.
- Ҳар қандай ҳомийлик, совға, ёки меҳмондўстлик фаолиятини анча олдиндан юридик текширувдан ўтказинг.
- Учинчи томонлар билан шартномаларда комплаенс кафолатлари ва шартлари бўлиши зарур.
- Давлат амалдорлари билан боғлиқ ҳар қандай алоқаларда FCPA, UKBA, ва маҳаллий қонунлар талабларига риоя этинг.

Komplayensga amal qilish — bu nafaqat yuridik majburiyat, balki tashkilotning ishonchliligini saqlab qolish vositasidir.

БИЗНЕС ҲАМКОР ВА УЧИНЧИ ТОМОНЛАРНИ КОМПЛЕКС ТЕКШИРИШ

- **<u>Мақсади:</u>**
- Жамият бизнес ҳамкор ва учинчи томонларни (диллерлар, етказиб берувчилар, дистрибютορлар) танлаш;
- Улар билан ишлашда қонунчилик, халқаро нормалар, ички тартиб-қоидалар ва бошқа олинган мажбуриятлар талабларига мувофиқлигини баҳолаш ва коррупция, манфаатлар тўқнашуви, фирибгарлик ва молиявий йўқотишлар олдини олиш.

- **<u>Амал қилиш соҳаси</u>** - тартиб Жамият томонидан Бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар билан шартномавий муносабатларни ўрнатиш ва улар билан ишлаш жараёнида қўлланилади. Комплаенс хизмати Тартибга мувофиқ текширувларни ташкил қилади, ўтказади ва бошқаради.

Қуйидагилар бўйича комплаенс текшируви (due diligence) ўтказилиши шарт:

- Янги бизнес ҳамкор (етказиб берувчилар, дистрибюторлар, дилерлар) ва учинчи томонни танлашда;
- Бизнес ҳамкор ва учинчи томоннинг таъсисчилари, бенефициарлари, раҳбарияти ва бошқарувчилари ўзгарганда;
- Бизнес ҳамкор ва учинчи томон билан муносабатларнинг моҳияти ўзгарса;
- Бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар билан муносабатлар ўрнатилганидан сўнг даврий (ҳар 3 йилда) текширишларда;
- Бизнес ҳамкорлар ва учинчи томонлар, уларнинг бенефициарлари, раҳбарияти, таъсисичилари томонидан комплаенс талаблари, шу жумладан коррупция, фирибгарлик, жиноий даромадларни легаллаштиришларга қарши кураш, санкция ва экспорт назорати талаблари бузилганлиги бўйича ҳолатлар аниқланганда.

Uzauto ўз номидан фаолият юритадиган ҳар қандай учинчи томоннинг хатти-ҳаракатлари учун **ҳам юридик, ҳам молиявий жавобгарликка** тортилиши мумкин.
Учинчи томонлар билан тузилган ҳар қандай келишув — бу нафақат тижорат қарори, балки юридик хавфни бошқариш чораси ҳисобланади.

Due Diligence босқичлари

Маълумот тўплаш

расмий ҳужжатлар, очиқ манбалар ва давлат реестри орқали бизнес ҳамкор ва учинчи томон ҳақида дастлабки маълумотлар олинади.

Ҳуқуқий ва молиявий таҳлил

бизнес ҳамкор ва учинчи томоннинг рўйхатдан ўтиш ҳужжатлари, молиявий ҳисоботлари, лисензиялари ва бошқа тегишли ҳужжатлар ўрганилади.

Бенефициар мулкдорларни аниқлаш

бизнес ҳамкор ва учинчи томоннинг ҳақиқий (таъсисчи) эгаси (Ultimate Beneficial Owner - UBO) аниқланади

Коррупция, манфаатлар тўқнашувини ва санкция хавфларини баҳолаш

бизнес ҳамкор ва учинчи томоннинг коррупсияга мойиллиги ва халқаро санкция рўйхатларида мавжудлиги таҳлил қилинади.

Қизил байроқ (Red Flag) таҳлили

хавфли омиллар мавжудлигини баҳолаш ва уларни камайтириш чораларини ишлаб чиқиш.

Тасдиқлаш ва доимий мониторинг

Комплаенс хизмати бизнес ҳамкор ва учинчи томон билан ҳамкорлик қилиш ёки рад этиш бўйича хулосаси ва тавсиялари юзасидан "Скрининг ҳисоботи" (7-илова) Компания раҳбарияти ёки харид комиссия раисига тақдим этилади ва у томонидан якуний қарор қабул қилади.

Коррупция хавфларини баҳолаш мезонлари, услублар ва уларни олдини олиш бўйича чоралар

01 Бизнес ҳамкор ва учинчи томонни баҳолаш мезонлари

- Коррупсия хавфини баҳолаш (Risk Assessment)
- Бенефисиар эгаларни аниқлаш (UBO Identification)
- Комплаенс ва коррупсияга қарши сиёсатлар (Compliance Policies)
- Молиявий шаффофлик (Financial Transparency)
- Оммавий ахборот воситалари таҳлили (Reputation Analysis)
- Санкциялар ва қора рўйхатларни текшириш (Sanctions & Blacklists Checks)

02 Коррупция хавфларини баҳолаш усуллари

- Очиқ маълумотлар таҳлили (Open Source Intelligence – OSINT)
- Давлат фуқаролик хизматчилари, PEP ва уларнинг яқин қариндошларга алоқасини текшириш
- Молиявий таҳлил
- Тендер ва шартнома жараёнларини таҳлил қилиш
- Ҳуқуқий текширув (Legal Due Diligence)
- Мижозлар ва шериклар фикри
- Маълумот базалари

04 Аниқланган хавфларни бартараф этиш ва олдини олиш чоралари

- Коррупция хавфи юқори бўлган бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар билан ишлашни чеклаш
- Қўшимча ҳужжатлар ва кафолатлар талаб қилиш
- Бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар билан ҳамкорлик шартларини аниқлаштириш
- Комплаенс назоратини кучайтириш
- Ҳуқуқий чоралар кўриш
- Коррупцияга қарши ички тартибларни қайта кўриб чиқиш
- Ходимлар учун коррупцияга қарши тренинглар ўтказиш

Жавобгарлик

Интизомий чоралар

Коррупсияга қарши чораларни бажармаган ёки хавфли бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар билан ҳамкорлик қилган шахсларга нисбатан кўрилади.

Масъулият

Компания раҳбарияти ёки харид комиссия раиси Комплаенс хизмати томонидан берилган хулосалар ва аниқланган хавфлар бўйича якуний қарор қабул қилинишига масъул.

Риоя қилиш

Барча бизнес ҳамкор ва учинчи томонлар Сиёсат, Тартиб ва коррупсияга қарши қоидаларга риоя қилишлари шарт.

Қатъий жавобгарлик

Сиёсат ва Тартиб талабларига риоя қилмаслик ҳолатлари, уларда ва қонунчиликда белгиланган жавобгарлика олиб келиши мумкин.

КАЗУС 2: Компанияда ўтказилаётган тендер савдоларидан бирида, харид комиссияси аъзоси болмаган ва харид бошқармасининг бошқа бўлимида ишловчи Сардорнинг акаси таъсисчилик қилувчи корхона иштирок этган. Ушбу харид жараёнларидаги нархларни ўрганиш ва техник ҳужжатларни тайёрлашда ушбу ходим қатнашмаган бўлиб, ушбу тендерга бевосита алоқаси мавжудмас. Ушбу ҳолатда манфаатлар тўқнашуви эҳтимоли мавжудми?

Бу вазият манфаатлар тўқнашуви ҳисобланадими?

Сардор нима қилиш керак эди?

Ушбу холатда Сардорга нисбатан қандай чора кўриш зарурати мавжуд?

❌ **МАВЖУД** манфаатлар тўқнашуви йўқ.

⚠ **ПОТЕНСИАЛ** манфаатлар тўқнашуви мавжуд.

✅ Тавсия этиладиган ёндашув:

- Ходим ушбу ҳолат ҳақида ёзма равишда HR ёки Compliance бўлимига хабар бериши керак. Compliance бўлими бу ҳолатни расман эхтимолий манфаатлар тўқнашуви лекин, “ахамиятсиз” деб белгилаши мумкин.
- Агар келажакда ушбу ходим ушбу компания билан боғлиқ лойиҳаларда қатнашса — у ҳолда манфаатлар тўқнашуви хавфи янада долзарб бўлади.

□ Хулоса:

- Бевосита манфаатлар тўқнашуви йўқ, бирок Эҳтимолий (тасаввур қилинадиган) тўқнашув мавжуд.
- Бу ҳолатни расман декларация қилиш ва ҳужжатлаштириш лозим.

Манфаатлар тўқнашуви

Манфаатлар тўқнашувини олдини олиш

Манфаатлар тўқнашуви бу?

- Шахсий манфаатларнинг ишга ёки иш берувчи учун қарор қабул қилиш жараёнига таъсир қилиши
- Ҳеч қачон ўз мавкеингиз ёки компания активларидан шахсий манфаатлар йўлида фойдаланманг

Ўзингизга савол беринг:

- Бу мени ишимга таъсир кўрсатадими?
- Мен ресурслар, муносабатлар ва мавқейимдан шахсий манфаат ёки яқин шахсий муносабатлар учун фойдаланмаяпманми?
- Бошқаларга учун бу ишим манфаатлар тўқнашуви ҳисобланиши мумкинми?

O'zAvtosanoat

Манфаатлар тўқнашувининг кенг тарқалган турлари

- Шахсий муносабатлар
- Ташқи фаолият (ташқи фаолият билан шуғулланиш)
- Моддий манфаат
- Бизнес учун имконият
- Оила аъзолар (яқин қариндошлик)

O'zAvtosanoat

Манфаатлар тўқнашувини ошкор этиш шакллари

Номзодларни ишга қабул қилиш чоғида ва улар мавжуд бўлганда GMнинг манфаатлар тўқнашуви сўровномаси орқали мавжуд ёки эҳтимолий низоларни ошкор қиладилар

Тўғридан – тўғри ходимлар етакчиси низо бор йўқлигини ва қаерда асосли эканлигини аниқлаш учун ошкор қилишларни кўриб чиқади, тегишли чекловларни белгилайди.

Тўғридан – тўғри ходимлар етакчиси ходимга, манфаатлар тўқнашуви мавжуд бўлса уни юмшатиш ва бошқариш учун зарур деб ҳисобланган чекловларни ўрнатади.
Ходим чекловлар ўрнатишга розилик билдиради

Манфаатлар тўқнашуви тушунчаси

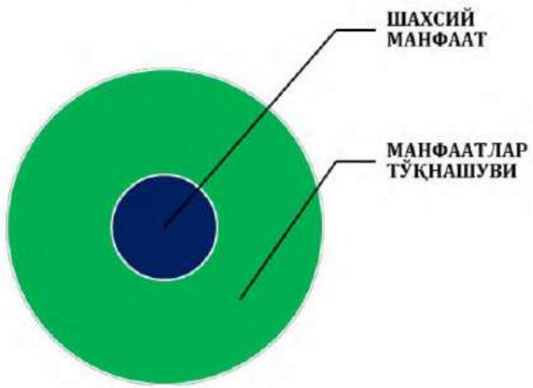

Манфаатлар тўқнашуви — шахснинг шахсий манфаатдорлиги унинг ўз лавозим ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажаришига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ўртасида қарама-қаршилик юзага келаётган ёки юзага келиши мумкин бўлган вазият.

O'zAvtosanoat

Манфаатлар тўқнашувининг турлари

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви;

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви

O'zAvtosanoat

Ходимлар томонидан манфаатлар тўқнашувини ошкор этиш

Мавжуд манфаатлар тўқнашуви тўғрисида хабарнома бериш орқали

Эҳтимолий манфаатлар тўқнашуви тўғрисида декларация тўлдириш орқали

Манфаатлар тўқнашувини бўйича хабардор қилиш

Ходим ўз хизмат(меҳнат) фаолиятини амалга оширилаётган вазиятда вужудга келаётган манфаатлар тўқнашуви тўғрисида бевосита раҳбарига ёки махсус бўлинмага бир иш куни ичида хабарнома бериш керак. Хусусан:

Яқин қариндоши бевосита ходимнинг бўйсунувидаги ишга қабул қилинган бўлса;

У ўзига алоқадор шахсларга таалуқли масалалар бўйича қарорлар қабул қилишда иштирок этаётган бўлса;

Бошқа ҳар қандай мавжуд манфаатлар тўқнашуви ўзига маълум бўлиб қолса.

O'zAvtosanoat

Манфаатлар тўқнашуви бўйича декларация тўлдириш

Манфаатлар тўқнашуви тўғрисидаги маълумотлар қуйидагича декларация қилинади

Дастлабки декларация
(ишга қабул қилиш чоғида ҳамда лавозим ўзгартирилиши (ротация) вақтида)

Йиллик декларация
(бошқарув ходимлар томонидан йилда бир маротаба)

Навбатдан ташқари декларация
(шахсга доир маълумотлар ўзгарганда ва манфаатлар тўқнашуви юзага келаётган ёки юзага келиши мумкин бўлган вақтда)

O‘zAvtosanoat

Манфаатлар тўқнашуви билан боғлиқ вазиятни тартибга солиш ва унга масъуллар:

Текшириш – Ходимлар билан ишлаш бошқармаси ва Комплаенс хизмати томонидан амалга оширилади

Одоб ахлоқ комиссияси

Ташкилот - “Ўзавтосаноат” АЖ раҳбарияти

Манфаатлар тўқнашувини текшириш жараёни

- Декларациялар кўриб чиқилади
- Ташқи манбалардан текширилади, хизмат текшируви ҳам ўтказилиши мумкин
- Эхтимолий ёки мавжудлиги белгиланиб ресстрга киритилади
- Бартараф этиш чоралари таклиф берилади
- Кўрилаётган чораларнинг етарлиги (тўғрилиги) кўриш учун одоб ахлоқ комиссиясига киритилади

Манфаатлар тўқнашувини аниқлашдаги ташқи манбалар

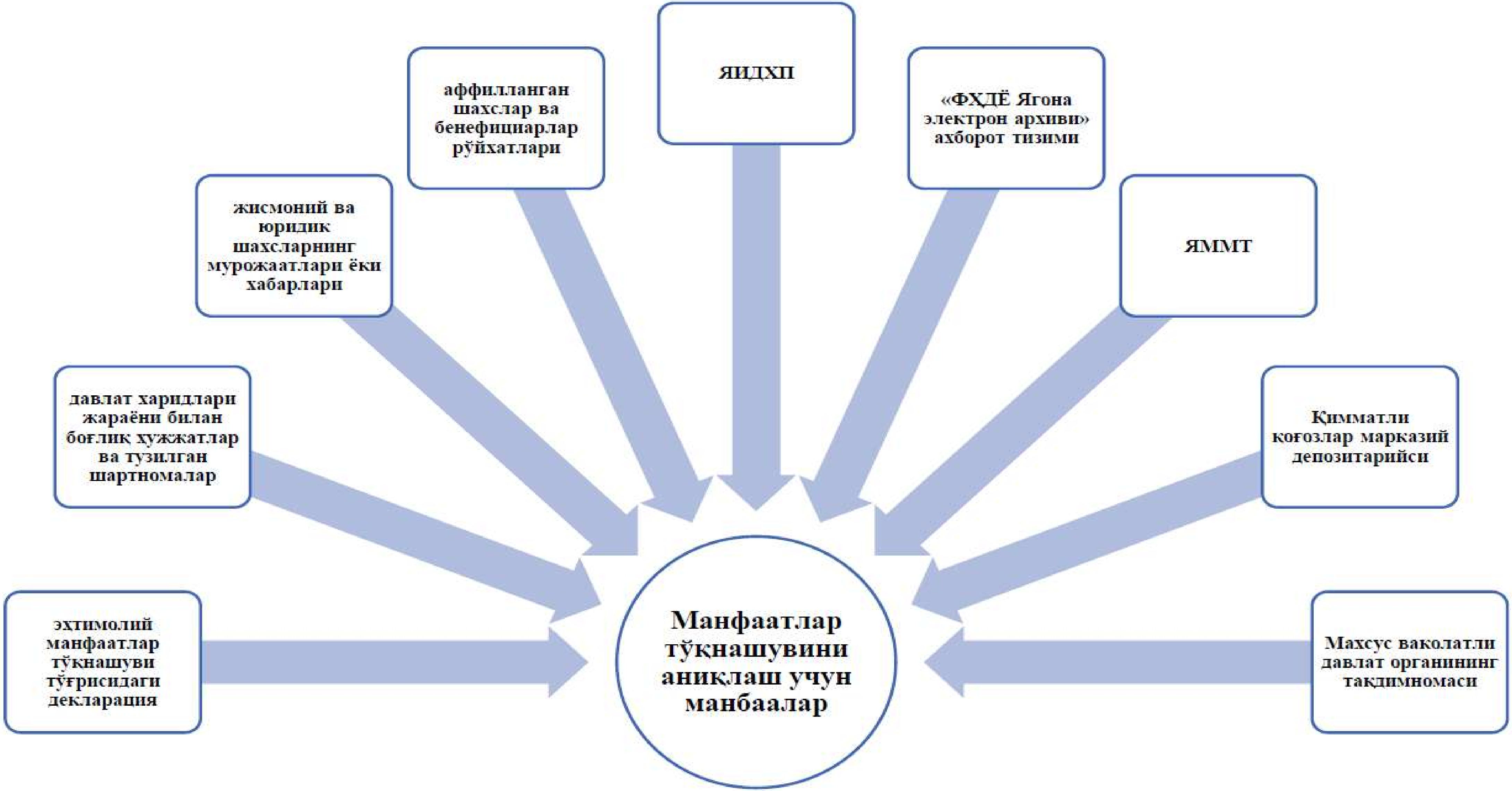

O'zAvtosanoat

Чекловлар

Ходим шахсий наф олиш мақсадида қарор қабул қилиши мумкин эмас

Манфаатлар тўқнашуви ҳақидаги ахборотни ошкор этиш чоғида маълумотларни яширишга ёхуд била туриб ёлғон ёки нотўғри ахборот тақдим этиш

Бири бошқасига бўйсунувчи ёки бири бошқасининг назоратидаги ташкилотларда ўриндошлик асосида ишлай олмайди

Тадбиркорлик субъектларида таъсисчи ёки акциядор бўлолмайди

Ўзи меҳнат (хизмат) фаолиятини амалга ошираётган ташкилотнинг назоратида бўлган ташкилот улушга (акцияга) эга бўлиши ёки бошқарув органи аъзоси бўлиши мумкин эмас. Фақат қонун ёки Президент қарорида рухсат берилган ҳолатлар бундан мустасно.

O'zAvtosanoat

Казус: **Кадрлар бўлимидаги қариндош.**

Вазият:

Ўринов Дониёр — ташкилотнинг кадрлар бўлимида ишлайди ва янги ходимларни ишга қабул қилиш бўйича комиссия таркиби аъзоси ҳам. Унинг жияни, Нодира, бўш турган бухгалтер лавозимига ҳужжат топширди.

Дониёр коммиссия аъзосилигини Нодирага айтмаган ва ўз навбатида бу ҳақида раҳбарларига ҳам ҳеч қандай расмий ёки норасмий маълумот бермаган, аммо ишга қабул қилиш комиссиясида Нодиранинг резюмесини шахсан кўриб чиқади ва “жуда мос” деб овоз берди.

Комиссия бошқа номзодларни ҳам кўриб чиқди, аммо Нодира юқори балл билан ишга қабул қилинди.

Бу вазият манфаатлар тўқнашуви ҳисобланадими?

Дониёр нима қилиш керак эди?

Комиссиянинг қарорига қандай таъсир қилиши мумкин?

Казус: жавоби

Бу мавжуд манфаатлар тўқнашуви ҳисобланади

Дониёр раҳбариятга хабар бериб коммиссия аъзосилигидан ўзини четлаштириш керак эди

Дониёр кадрлигини ва бўйича мутахассислигини айтиб комиссияга Нодира энг зўр жавоб берганлигини сингдириб шуни маъқуллашни таклиф қилган бўлиши мумкин

Агар бу ҳолат кейинчалик аниқланса, хизмат текшируви ўтказилиб ишга қабул жараёни қайта кўриб чиқилиши ва Дониёрга нисбатан **интизомий чоралар** кўрилиши мумкин.

O'zAvtosanoat

СОВҒАЛАР ВА МЕҲМОН ДЎСТЛИК

Совғалар

Совға – бу “қадри бўлган нарса" деган маънони англатади. Бу ерда ҳеч қандай минимал миқдор белгиланмаган бўлиб, совға нафақат моддий нарсалар билан чекланмайди, балки қабул қилувчи учун қимматли бўлган ҳар қандай нарса бўлиши мумкин. Қуйидаги мисолларни келтириш мумкин:

- СовғаларТеатр/Спорт тадбирлари учун чипталар
- Кўнгилочар тадбирлар
- Моонкейк (ой пироғи)
- Қизил конвертлар
- Стажировка (интерншип)
- Профессионал таълим
- Чегирмалар ёки транспорт воситалари кредитлари
- Сафарлар
- Кредитлар
- Ишга жойлашиш
- Консультацион хизматлар учун ҳақ
- Овқатлар
- Таълим
- Сиёсий ёки хайрия учун маблағлар

Совғалар, Кўнгилочар Тадбирлар ва Меҳмондўстлик

Компаниянинг комплаенс сиёсатига мувофиқ, совғалар, меҳмондўстлик ва кўнгилочар тадбирлар фақат қуйидаги шартларга риоя қилинган ҳолда рухсат етилади:

✓ **Совғалар қабул қилиниши ёки тақдим етилиши мумкин, агар улар:**

- GM нинг асосий ва қонуний бизнес мақсадларига бевосита алоқадор бўлса
- Иш фаолиятини бажаришга таъсир ўтказиш ёки шундай таассурот уйғотиш ниятида бўлмаслиги лозим
- Қиймати меъёрида ва тадбир ёки ҳолатга мос бўлса; ҳаддан зиёд дабдабали ёки қимматли бўлмаслиги
- Камдан-кам ҳолларда ёки бир марталик бўлса
- Нақд пул ёки унга тенглаштирилган восита (масалан, совға картаси, сертификат) бўлмаса
- Ҳалол ва ошкора тарзда тақдим этилган бўлса
- Барча тегишли маҳаллий ва халқаро қонунлар ҳамда қабул қилувчининг иш берувчиси сиёсатига мувофиқ бўлса
- Бевосита раҳбар ёки Ҳудудий Комплаенс масъули (PCO) томонидан олдиндан маъқулланган бўлса

Совғалар ва мехмондўстлик харажатлари бўйича сиёсат: қиймат чегаралари ва розилик олиш тартиби

UzAuto

✓ 50 АҚШ доллардан ортиқ бўлмаган
Розилик олиш талаб этилмайди

✓ 50 АҚШ долларидан 150 АҚШ долларгача
Ходимнинг тўғридан-тўғри раҳбаридан

✓ 150 АҚШ долларидан 500 АҚШ долларгача
Ходимнинг тўғридан-тўғри раҳбари ҳамда Глобал этика ва Комплаенс хизматидан олдиндан ёзма тасдиқлаш

Hukumat Xodimlariga Sovg'alar: Qoida va Talablar

Олдиндан рухсат олиш

- ✓ Бунда **Минтақавий Комплаенс Офсери** ёки **Бош Маслаҳатчининг Ўринбосари** томонидан тасдиқланиши зарур. Лекин қуйидаги шартлар бажарилса, олдиндан рухсат олиш шарт эмас:
- ✓ **Қиймат:** Тақдим этилаётган нарса 25 АҚШ долларидан кам бўлиши керак.
- ✓ **Маҳаллий қонунларга мослик:** Совға маҳаллий қонунларга мувофиқ бўлиши керак.
- ✓ **Камдан-кам тақдим этиш:** Совға камдан-кам ҳолатларда берилиши керак.
- ✓ **Ёмон ниятда эмаслиги:** Совға ёмон ният билан берилмаслиги, шунингдек, ноқонуний кўриниш яратмаслиги керак

Shaxsiy Xarajatlar va Kompaniya Operatsiyalari

Компания операциялари ва/ёки битимлари билан боғлиқ шахсий харажатлар **Умумий Принципларга** мос бўлиши керак.

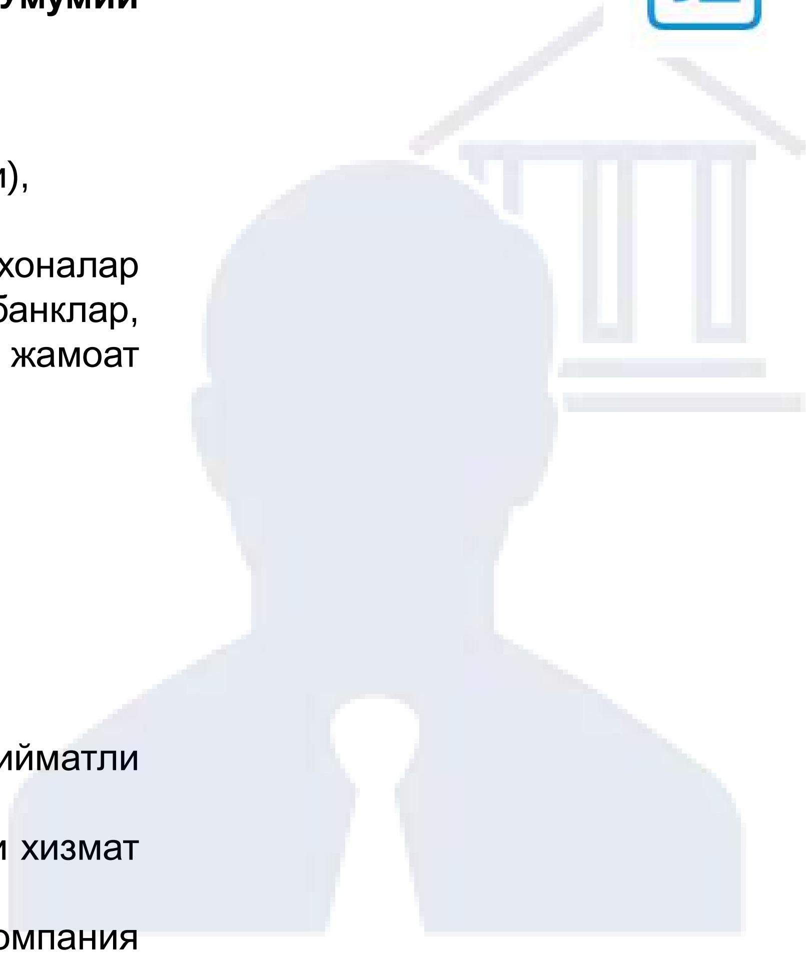

Хукумат ходими ким?

- ✓ Ҳукумат ходимлари ёки ишчилари (шу жумладан, маъмурий ва котиблик ходимлари),
- ✓ Сиёсий партиялар, партия расмийлари ва сиёсий лавозимга номзодлар,
- ✓ Тўлиқ ёки қисман давлатга тегишли ёки давлат томонидан бошқариладиган корхоналар ходимлари, раҳбарлари ва директорлар (масалан: аэропортлар, шифохоналар, банклар, коммунал хизматлар, нефть компаниялари, телекоммуникация компаниялари, жамоат транспорти провайдерлари ва бошқалар),
- ✓ Қироллик оилалари аъзолари, Халқаро ташкилотлар ходимлари ва расмийлари
  - Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ)
  - Жаҳон Банки
  - Халқаро Валюта Жамғармаси (ИМФ)
  - Халқаро Қизил Хоч

Асосий принциплар:

Совғалар учун олдиндан рухсат: Ҳукумат ходимларига ёки сиёсий шахсларга қийматли нарса тақдим этишдан олдин ҳар доим олдиндан рухсат олинг.

Ноқонуний таъсирдан қочиш: Ҳукумат ходимларига ёки сиёсий шахсларга совға ёки хизмат тақдим қилиш орқали ноқонуний таъсир қилишдан сақланинг.

Шаффофлик ва қонунларга мослик: Ҳар бир ҳомийлик, тадбир ва совға шафоф, компания сиёсати ва маҳаллий қонунларга мос бўлиши керак.

Совға – дўстлик ва миннатдорлик белгиси сифатида ихтиёрий берилган ҳар қандай турдаги моддий, номоддий бойликлар ва хизматлар.

Совғага қуйидаги мисолларни келтириш мумкин:

- Буюм кўринишдаги ҳар қандай совғалар
- Театр/спорт тадбирлари учун чипталар
- Кўнгилочар тадбирлар
- Компания бренди туширилган буюмлар
- Консултацион хизматлар учун ҳақ
- Озиқ овқатлар, ширинликлар ва бошқалар

- Ўзбекистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари, ички тартиб қоидалар, меъёр, сиёсат ва халқаро стандартларга мувофиқ бўлиши
- Совғаларни олиш ва бериш очиқ ва ошкора бўлиши
- Компания обрўсига (нуфузига) путур етказмаслиги
- Шароит ва маҳаллий маданий хусусиятларга мос келадиган кўринишга эга бўлиши
- Манфаатлар тўқнашуви ёки коррупциявий хавф-хатарларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмаслиги билан боғлиқ умумий талабларга риоя этишлари лозим
- Ўзбекистон Республикаси қонунчилик ҳужжатлари, ички тартиб қоидалар, меъёр, сиёсат ва халқаро стандартларга мувофиқ бўлиши
- Совғаларни олиш ва бериш очиқ ва ошкора бўлиши
- Компания обрўсига (нуфузига) путур етказмаслиги

✓ **50 АҚШ доллардан ортиқ бўлмаган**

Розилик олиш талаб этилмайди

✓ **50 АҚШ долларидан 150 АҚШ долларгача**

Комплаенс хизматининг хулосасига асосан ходимнинг тўғридан-тўғри раҳбари ёки ундан юқори даражадаги раҳбаридан розилик олинади

✓ **150 АҚШ долларидан 300 АҚШ долларгача**

Комплаенс хизмати хулосасига асосан йўналиши бўйича Бошқарув раисининг ўринбосаридан розилик олинади

✓ **300 АҚШ доллардан юқори бўлса**

Комплаенс хизмати хулосасига асосан Бошқарув раисидан розилик олинади

Совғалар ва мехмондўстлик харажатлари бўйича сиёсат: хукумат ходимларига совғалар

UzAuto

Хукумат ходими ким?

- ✓ давлат фуқаролик хизмати лавозимида ўз фаолиятини амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси фуқароси
- ✓ амалдаги ёки собиқ юқори лавозимли амалдор,
- ✓ маҳаллий давлат ҳокимияти ёки ўзини ўзи бошқариш органларининг раҳбари,
- ✓ ҳукумат раҳбари, вазир, парламент депутати, сиёсий партиянинг бошқарув органи (кенгаши) аъзоси,
- ✓ Конституциявий суд, Олий суд судьяси ёки бошқа даражадаги суд органининг судьяси (суд органи аъзоси),
- ✓ Марказий банк кенгаши ёки бошқаруви аъзоси,
- ✓ элчи (консул),
- ✓ инсон ҳуқуқлари бўйича вакил ёки бизнес-омбудсман, Қуролли кучларнинг катта лавозимдаги офицери,
- ✓ давлат улуши бўлган компания кенгаши ёки бошқаруви аъзоси, халқаро ташкилот раҳбари.

Олдиндан рухсат олиш

- ✓ Одиндан рухсат олиш тартиби белгиланмаган

Қиймат

- ✓ Белгиланган тартибда (базавий ҳисоблаш миқдорининг 4 бараваригача)

Совғалар қабул қилиш ёки тақдим этишдаги асосий тамойиллар

Чекловлар

- компания ва тизим корхоналари фаолиятида ва уларнинг манфаатларида қабул қилинадиган қарорларга таъсир қилса
- тендер ва танлов жараёнларида қатнашаётган контрагентлар билан бўлган муносабатларда
- ҳамкорлар билан муносабатларда келиб чиққан ҳолатлар бўйича ҳар қандай текширувлар вақтида
- ҳамкорлар билан низолар бўйича кўрилаётган суд жараёнлари вақтида
- ходимларнинг хизмат вазифаларини бажариш ёки бажармаслиги эвазига

Таъқиқлар

- миллий ва хорижий қонунчиликда тақиқланган буюм, ашё ва хизматлар
- нақд пул, криптовалюта (рақамли активлар), қимматли қоғозлар, заргарлик буюмлар, қимматбаҳо металлар ёки бошқа пулга айлантириш мумкин бўлган қимматликлар
- маданий-тарихий аҳамиятга эга бўлган санъат асарлари ва буюмлар
- шахсий буюм (реклама мақсадида компания бренди туширилганлари бундан мустасно) лар ёки хизматлар (қимор ўйинлари, аҳлоқий меъёрларга мос келмаган тадбирлар ва бошқа шунга ўхшаш бизнес ҳамкорликка алоқаси бўлмаган хизматлар)
- Совғалар ва меҳмондўстлик харажатларини қабул қилувчининг талаби бўйича ҳар қандай совға ва хизматлар

GM тажрибаси ва KROLL тавсиясига мувофиқ Совғалар ва меҳмондўстлик харажатлари бўйича сиёсатга киритилган ўзгартиришлар

UzAuto

Т.р	Амалдаги тартиб	Киритилган ўзгартиришлар ва қўшимчалар
1	**Совға бериш** ➢ совға олувчи томонидан қарор қабул қилишга таъсир қилса мумкин эмас; ➢ Заруратдан келиб чиқиб, совға олувчидан совғани олишда чеклов бўлмаслиги ҳақида кафолат олинади; ➢ йилига бир шахсга 50$ дан кўп бўлмаган совғани йилига 6 мартадан кўп бериши мумкин эмас; қолган ҳолатларда мумкин; ➢ 50$ дан кам бўлган ҳолатда Комплаенс хулосаси олинмайди ва реестрга киритиш мажбурияти йўқ; ➢ Қиймати 50 $ дан юқори бўлган ҳолатда Комплаенс хулосасига асосан реестрга киритилади.	**Чекловлар (Лимитлар)** ➢ Совға олишда Комплаенс хулосаси, ходимнинг бевосита раҳбарининг розилиги, йўналиш бўйича бошқарув раисининг ўринбосари розилиги ва Бошқарув раисининг розилигини олиш юзасидан чегара (лимит) белгиланди. ➢ Белгиланган тартибга зид ҳолатларда совғалар ва кўнгилхушликлар рад этилиши ёки совға берувчига қайтарилиши киритилди. ➢ Олинган совғаларнинг қиймати БҲМнинг 4 бараваридан ошса компания балансига олиниши киритилди; ➢ Бир молия йилида бир шахсдан(га) ёки ташкилотдан(га) 3 мартадан кўп совғаларни қабул қилиш ёки тақдим этиш мумкин эмаслиги киритилди.

Т.р	Амалдаги тартиб	Киритилган ўзгартиришлар ва қўшимчалар
2	**Совға олиш** ➢ Совға хизмат сафарида, расмий тадбирларда, байрам тадбирлари, учрашувларда олиниши мумкин; ➢ Хизмат вазифасини бажариш ёки бажармаслик эвазига, қарор қабул қилишга таъсир ўтказиши мумкин бўлган ҳолатларда совға олиш мумкин эмас (рағбатлантириш, байрам ва алоҳида аҳамиятга эга нишонланадиган саналар, тадбирлар бундан мустасно); ➢ Қиймати 50 $ ва ундан юқори бўлган совғаларни олиш мумкин; ➢ 50 $ гача Комплаенс хизмати билан келишиш ва реестрга киритиш шарт эмас. ➢ 50 $ дан юқорисига Комплаенс хизмати билан келишилади ва реестрга киритилади.	**Совғалар ҳисобини юритиш:** ➢ Совғалар реестри Маъмурият ва ҳужжатлар ижроси назорати бошқармаси томонидан юритилади; ➢ Қийматидан қатъий назар барча олинган ва берилган совғалар реестрга киритилади; ➢ Совғанинг келишилган нархи ўзгарса қайтадан келишиш жараёни юритилади; ➢ Маъмурият ва ҳужжатлар ижроси назорати бошқармасидан совғалар бўйича моддий жавобгар белгиланади; ➢ Махсус комиссия хар 6 ойда совғалар қолдиғини инвентаризациядан ўтказади. **Совғалар хариди:** ➢ Маъмурият ва ҳужжатлар ижроси назорати бошқармаси таркибий тармоқлардан кутилаётган йиллик тадбирлар бўйича совғалар эҳтиёжини шакллантиради ва улар бўйича харидлар трансформацияси офисига буюртма киритади. Харидлар трансформацияси офиси совғаларни харид қонунчилиги тамойилларида харид қилади. ➢ Маъмурият бошқармаси харид қилинган совғаларни балансга кирим қилиб, белгиланган тартибда ҳисобдан чиқаради.

Т.р	Амалдаги тартиб	Киритилган ўзгартиришлар ва қўшимчалар
3	➢ Олинган совғалар сиёсатга зид деб топилган ва розилик берилмаган совғалар берувчига қайтарилади.	**Совғалар бўйича чекловлар:** ➢ Компания ва тизим корхоналари фаолиятида қабул қилинадиган қарорларга таъсири бўлса; ➢ Ходимлар хизмат вазифаларини бажариш ёки бажармаслик эвазига; ➢ Тендер ва танлов жараёнларида бўлган контрагентлар билан бўлган муносабатларда; ➢ Ҳамкорлар билан муносабатларда келиб чиққан ҳолатлар бўйича хар қандай текширувлар вақтида; ➢ Ҳамкорлар билан низолар бўйича кўрилаётган суд жараёнлари вақтида совғалар олиш ва бериш мумкин эмас **Совға олиш, бериш ва меҳмондўстлик кўрсатишда тақиқлар:** ➢ миллий ва хорижий қонунчиликда таъқиқланган нарса, ашё ва хизматлар; ➢ нақд пул, криптовалюта, қимматли қоғозлар, заргарлик буюмлар, қимматбаҳо металлар ёки бошқа пулга айлантириш мумкин бўлган қимматликлар; ➢ маданий-тарихий аҳамиятга эга бўлган предметлар; ➢ Шахсий буюмлар (реклама мақсадида компания бренди туширилганлари бундан мустасно); ➢ совға олувчининг талаби бўйича ҳар қандай совға ва хизматлар

Ҳар ярим йилда махсус комиссия томонидан қуйидаги жараёнлар бўйича ўрганиш ўтказилади:

1. Йиллик режа график тасдиқланганлиги
2. Графикка асосан буюртма тайёрланиш жараёни
3. Буюртмага асосан харид жараёни амалга оширилиши
4. Сотиб олинган совғалар Компания балансига кирим қилиниши
5. Сақлаш ва ҳисобини юритиш учун масъул ходимнинг фаолияти
6. Чорак якуни бўйича реестрга асосан ҳисобот тайёрланиши
7. Хизмат сафари давомида белгиланган совғаларни қабул қилиниши
8. Сиёсат талаблари бузилганлиги аниқланса, белгиланган тартибда хизмат текшируви ўтказиш йўли билан ҳолатга баҳо берилиши

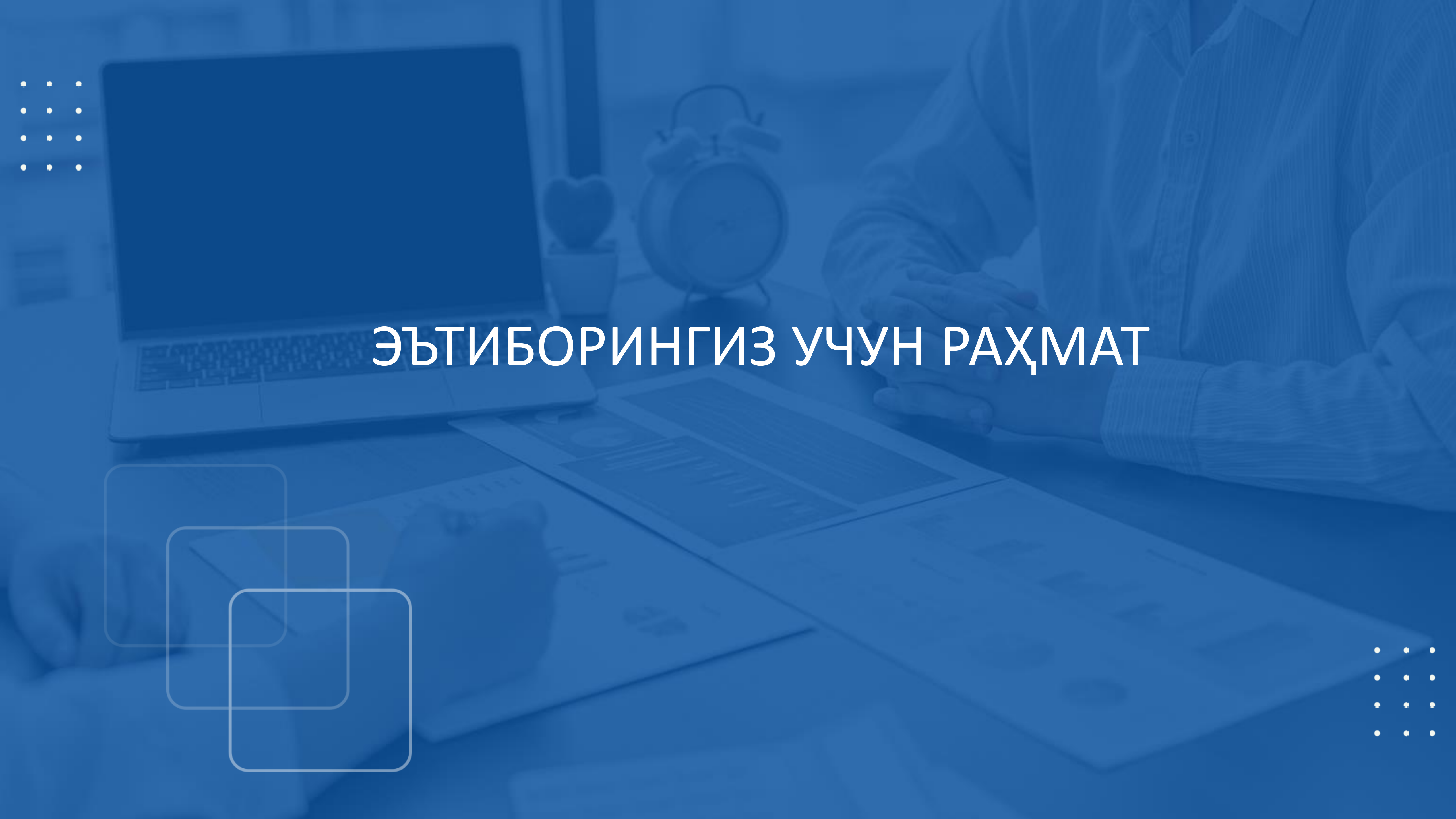

ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН РАҲМАТ